
Üstün Zekâlı ve Üstün Yetenekli Ortaokul Öğrencilerinin Okuma İlgisi ve Okuma Alışkanlıklarının Değerlendirilmesi

Üstün Zekâlılar Eğitimi ve Yaratıcılık
Dergisi, Aralık, 4(3), 73-89
© ÜZEYAD 2017
http://jgedc.org

Alpaslan OKUR¹ Yusuf ÖZSOY²

Makale Alış: 09 Eylül 2017

Makale Kabul: 03 Aralık 2017

Öz

Üstün zekâlı/yetenekli öğrencilerin okuma durumları, okuma ilgileri ve okuma alışkanlıklarının belirlenmesi bu çalışmanın amacıdır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen “Okuma İlgisi ve Okuma Alışkanlığı Bilgi Formu” 50 üstün zekâlı ve üstün yetenekli öğrenciye uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; üstün zekâlı ve üstün yetenekli öğrencilerin haftalık olarak %52’si 1-50 sayfa arası kitap okuduğunu, %34’ü 51-100 sayfa arası kitap okuduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin %12’si haftalık olarak 101 sayfanın üzerinde kitap okuduğunu belirtirken sadece %2’si yani 1 öğrenci kitap okumadığı cevabını vermiştir. Üstün zekâlı ve üstün yetenekli öğrenciler okudukları kitapların türü açısından daha çok roman (%64) ve bilimsel kitapları (%26) seçmektedir. Bu öğrenciler, bilim kurgu (%12), mitler ve efsane (%10), bilim ve icat (%10), gizem (%8,66) ve gerilim (%8) konularını içeren kitapları diğer konulara sahip kitaplara nazaran daha fazla tercih etmektedir. Bu öğrencilerin %92’sinin evinde kitaplığı bulunurken, %82’si en az birkaç günde bir gazete okumaktadır. Araştırmada yer alan üstün zekâlı ve üstün yetenekli öğrencilerin %68’inin bir dergiye aboneliği bulunurken bu dergilerin ağırlıklı olarak Bilim Teknik ve Bilim Çocuk gibi dergiler olduğu görüşmelerde belirlenmiştir. Araştırmada yer alan üstün zekâlı ve üstün yetenekli ortaokul öğrencilerinin %90’ı okullarında bulunan kütüphanelerden düzenli bir şekilde yararlanırken %64’ü de Bartın’da yer alan halk kütüphanesinden yararlandığını belirtmiştir.

Anahtar Kelimeler

üstün zekâ, üstün yetenek, okuma, okuma ilgisi, okuma alışkanlığı

---

1 Doç.Dr., Sakarya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilgiler Eğitimi Bölümü. E-mail: aokur@sakarya.edu.tr

2 Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Öğrencisi, E-mail: yusufozsoy@gmail.com

Giriş

Üstün zekâlı, üstün yetenekli öğrenciler ve eğitimi, günümüzde en çok ele alınan ve hakkında araştırma yapılan konuların başında gelmektedir. Yaşıtlarına göre her alanda belirgin bir üstünlük gösteren üstün zekâlı ve üstün yetenekli öğrenciler okuma ilgisi ve okuma alışkanlığı açısından yaşıtlarına göre farklı bir şekilde ele alınması ve değerlendirilmesi gereken bir gruptur. Bu öğrenci grubunun okuma ilgisinin ve okuma alışkanlıklarının, normal zekâyâ sahip akranlarıyla benzer özellikler veya farklılıklar gösterip göstermediğinin belirlenmesi önem arz etmektedir. Yeteneklerinin üstün olduğu alanlarda yaşıtlarına göre çok daha erken gelişim özellikleri gösteren ve üstünlüğü olan bu öğrenci grubunun okuma ilgileri ve okuma alışkanlıkları açısından da durumunun belirlenmesi gerekmektedir.

Üstün Zekâlılık ve Üstün Yeteneklilik

Türkçede “yetenek” sözcüğü geniş bir anlam içermekle birlikte “herhangi bir şeyi öğrenmek, bir işi yapmak ve tamamlamak ya da bir duruma başarıyla uymak konusunda organizmada bulunan ve doğuştan gelen güç” olarak tanımlanmaktadır (WEB1). İngiltere’de ise yeteneğin kaynağına göre “gifted” ve “talented” olarak iki farklı terim kullanılmaktadır. “Gifted” doğuştan gelen üstün yetenek için kullanılırken, “talented” genel yetenek veya zihinsel güce sahip olan anlamına gelmektedir (WEB2). Gagne (2003: 60) üstün yetenekliliği (giftedness) doğuştan gelen ve eğitimle kazanılmayan bir durum, yetenekliliği (talent) ise eğitimle kazanılan bir özellik olarak tanımlamıştır.

Günümüzde üstün yetenekli ve üstün zekâlı kavramları aynı olarak algılanmakta ve birbirinin yerine kullanılmaktadır. Oysaki bu kavramlar birbirinden kapsam açısından farklıdır. Üstün zekâ; zekâ testlerinden 130 ve üzeri puan alanları kapsarken, üstün yetenek üstün zekâyı da içinde barındıran oldukça farklı yönlerden kapsamlı bir kavramdır (Özsoy, 2015: 14). Dünya üzerindeki bireyler zekâ puanlarına göre sınıflanmaktadır. Literatürde farklı zekâ sınıflamaları yer alırken, Dünya Sağlık Örgütü’nün yapmış olduğu sınıflamaya göre 130 ve üzeri zekâyâ sahip bireyler “çok üstün zekâlı” olarak tanımlanmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü’ne göre yapılan sınıflamaya bakacak olursak:

- 20 Derin Zekâ Geriliği
- 21-35 Ağır Zekâ Geriliği
- 36-49 Orta Derecede Zekâ Geriliği
- 50-69 Hafif Derecede Zekâ Geriliği
- 70-79 Sınırdaki Zekâ
- 80-89 Donuk Zekâ
- 90-109 Normal Zekâ
- 110-119 Parlak Zekâ

- 120-129 Üstün Zekâ
- 130-... Çok Üstün Zekâ'ya sahiptir (Akt. Dağlıoğlu, 2002: 4).

Bu yüzden bu çalışmada yer alan öğrencilerin hem yetenek alanından hem de zekâ alanından Bilim ve Sanat Merkezleri'ne seçilen öğrenciler olduğu göz önünde bulundurulunca iki isim birlikte kullanılmıştır. Son yıllarda Milli Eğitim Bakanlığı tarafından iki kavramın birbirinin yerine kullanılması ve kapsamının bilinmeden çalışmalarda yer alması sonrası iki kavramı kapsayan "Özel Yetenekli" kavramı kullanılmaya başlanmıştır (Özsoy, 2015).

Amerika Eğitim Ofisi (USOE) 1978 yılında sanatta üstün yetenekli çocuklardan liderlik potansiyeline sahip çocuklara kadar geniş bir üstün yeteneklilik tanımı yapmıştır. Bu tanıma göre; üstün yetenekli çocuklar terimi okulöncesi, ilköğretim veya lise seviyesinde potansiyel, ispatlanmış veya sahip oldukları yetenekleriyle tanınan çocukları ve gençleri kapsar. Bu çocuklar zihinsel, yaratıcı ve özel akademik yeteneği veya liderlik kabiliyeti olan, görsel ve icra sanatları gibi alanlarda yüksek kabiliyetli çocuklardır (Akt: Bildiren, 2011).

Günümüzde üstün yeteneklilik kavramında Renzulli'nin yapmış olduğu tanım büyük ölçüde kabul görmektedir. Renzulli geliştirdiği üstün yeteneklilik teorisini "three ring" (3 halka) olarak ifade eder. Renzulli (1986: 55)'ye göre üstün zekâ veya üstün yeteneklilik insan yapısındaki şu üç temel öğenin etkileşiminden ortaya çıkmaktadır:

Şekil 1.

Renzulli Üçlü Halka Modeli

Genel zekâ gelişiminde ortalamanın üstünde olmak, normalin üzerinde bir yeteneğe sahip olma (yetenek).

Problemlere farklı açılardan yaklaşarak, yaratıcı çözümler üretebilme becerisi (yaratıcılık).

Üzerine aldığı bir işi başından sonuna kadar götürebilecek yüksek motivasyona sahip olma (motivasyon).

Okuma, Okuma İlgisi ve Okuma Alışkanlığı

Türk Dil Kurumu Büyük Türkçe Sözlüğü'ne göre (WEB3) okuma, bir yazıyı meydana getiren harf ve işaretlere bakıp bunları çözümlmek veya seslendirmektir. Okuma, sözcüklerin duyu organları vasıtasıyla anlamlandırılması (Sever, 2004: 12), ön bilgilerin kullanıldığı yazar ve okuyucu arasındaki etkili iletişime dayalı uygun yöntem ve amaç doğrultusunda düzenli bir ortamda gerçekleştirilen bir süreçtir (Akyol, 2005: 1). Güneş'e göre (2007: 117) ise okuma; görme, algılama, seslendirme, anlama, beyinde yapılandırma gibi göz, ses ve beynin çeşitli işlevlerinden oluşan karmaşık bir süreçtir.

Türk Dil Kurumu Büyük Türkçe Sözlüğü'ne göre (WEB4) ilgi, iki şey arasında bulunan herhangi bir bağlılık, ilişki, alaka, taalluk, aidiyet anlamına gelmektedir. Okuma ilgisi ise bireylerin okumaya ve okuma etkinliklerine karşı olan yakınlık, aidiyet seviyesini belirtmektedir. Öğrencilere yapılabilecek çeşitli etkinliklerle onların okumaya karşı ilgileri ve okuma alışkanlıkları artırılabilir.

Gülyüz (2002: 151-152) okumayı bir alışkanlık haline getirme ve okuma alışkanlığının oluşturulması getirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Okuma alışkanlık haline geldiğinde ise aşağıdaki davranışlar ortaya çıkmaktadır:

- Uygun zamanlarda kitapçıları gezme, yeni yayınları takip etme.
- Kitapları tarayarak konuları hakkında haberdar olma.
- Yeni yayınlanan kitaplar hakkında öğrenilenleri başkalarıyla paylaşma.
- Kitap ve okumayla ilgili değerlendirmeler yapma, bunu çevresiyle paylaşma.
- Kitap satın alma ve kitaplığını zenginleştirme.
- Okumaya karşı olumsuz tutum ve yargılarla mücadele etme.

Okuma ilgisinin geliştirilmesi, hayat boyu içselleştirilmiş bir okuma alışkanlığının kazanılmasına giden sürecin ilk adımlarındandır. Her insan, kitaba ve okumaya ilgi duyduğu oranda okumaktadır. Bu yüzden çocukların, gençlerin ve yetişkinlerin okuma ilgilerinin geliştirilmesi en önemli eğitim hedeflerinden birisidir (Dökmen, 1994).

Okuma alışkanlığının kazanılmasında çocukluk, gençlik ve yetişkinlik olmak üzere üç dönem; aile, okul ve çevre olmak üzere üç toplumsal kurum; ebeveyn, öğretmen

ve arkadaş olmak üzere üç birey türü söz konusudur. (Yılmaz, 1993). Bu dönemler içinde çocukluğun okuma alışkanlığını kazanma sürecinde kritik bir dönem olduğu bilinmektedir. Çocukların okuma yazmayı öğrendikten bir yıl sonra etkin bir okur oldukları ve en çok da 8-12 yaşları arasında okudukları kabul edilmektedir. 12 yaşından itibaren ise çocuğun ilgisi başka alanlara yönelmektedir (Sarı Kuzu, 2006).

Dökmen (1994: 34) okuma alışkanlığını tanımlamada kullanılan belli ölçütlerin varlığından söz etmektedir. Bu ölçütler şunlardır:

- Okuyucunun ne tür yayınlar okuduğu,
- Ne sıklıkla okuduğu, hangi türleri ne oranda okuduğu,
- Bir seferde aralıksız ne kadar okuyabildiği,
- Yılın, haftanın ya da günün hangi zamanlarında okumayı tercih ettiği, ne zamanlar neleri okumaktan hoşlandığı
- Okuduğu kitapları hangi yollarla elde ettiği, satın almak, ödünç almak ya da kütüphanede okumak yollarından hangisini/hangilerini tercih ettiği,
- Okuma sırasında hangi stratejileri izlediği, belli okuma tekniklerini kullanıp kullanmadığı,
- Kitap okurken müzik dinlemek gibi başka bir uğraşta da bulunup bulunmadığı gibi ölçütler bireyin okuma alışkanlığını tanımlamada önemli rol oynamaktadır.

Bireylerde okuma alışkanlığının ve okuma ilgisinin geliştirilmesi için yapılması gerekenler vardır. Gerekli uygulamalar yapılabildiğinde bireyde okuma alışkanlığı kazandırılabilir ve bir ömür bu boyunda devam edebilir. Yılmaz (1990) okuma alışkanlığı kazandırılması için şunların yapılması gerektiğini belirtmektedir:

- Okuyan ve okuması için çocuğuna yoğun ilgi gösteren bir aile ile çocuğun istediği gibi kullanabileceği bir aile kitaplığı,
- Okuma gönüllüsü oluşturmadaki etkisi nedeniyle önem taşıyan okuyan arkadaş grubu, yakın çevre ve toplum,
- Okumaya ve kitaba olumlu bakan bir toplum; okumanın, toplumsal yaşam anlayışının doğal bir parçası olarak kabul edilmesi,
- Bireylerde okuma alışkanlığı yaratma ve geliştirmeye yönelik sürekli tutarlı bir devlet politikasının varlığı,
- Bireylerin okuma alışkanlığının ekonomik yanını karşılayabilecek güçte olmaları,
- Okuma alışkanlığına önem veren, bunu programına alan ve bilinçli bir şekilde uygulayan eğitim-öğretim sistemi,
- Üzerine düşeni yeterince yerine getirmesi gereken toplumsal kurum ve kuruluşlar,
- Bu konuda önemli role sahip kitle iletişim araçları,

- Okuma alışkanlığını kalıcı biçimde sorun olmaktan çıkarmada çeşitli düzeylerde oluşturup uygulanacak okuma alışkanlığı programları,
- Bu programda kullanılacak özel nitelikli okuma materyalleri,
- Okuma alışkanlığının geliştirilmesinde doğrudan rolü olan halk kütüphaneleri.

Okuma ilgisi ve okuma alışkanlığı üzerine ülkemizde birçok çalışma yapılmıştır (Arıcı, 2005; Suna, 2006; Aslantürk, 2008; Kurulgan ve Çekerol, 2008; Balcı, 2009; Yılmaz, 2012; İskender, 2013; Arı ve Demir, 2013; Oğurlu, 2014; Karadağ, 2014; Deniz, 2015; Akaydın ve Çeçen, 2015). Bu çalışmalarından Oğurlu'nun (2014) yapmış olduğu çalışma üstün zekâlı ve üstün yetenekli bireyler üzerinde yapılırken diğer çalışmaların tümü tanılanmamış normal bireyler üzerinde yapılmıştır. Bu alanda yapılan çalışmalar sayı ve nitelik olarak oldukça iyi olsa da toplumumuzun önemli bir kesimini oluşturan üstün zekâlı ve üstün yetenekli bireylerin de okuma ilgileri ve alışkanlıklarının ayrı olarak belirlenmesi uygun olacaktır. Bu çalışmada, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin okuma ilgileri ve okuma alışkanlıkları belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma kapsamında aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- Üstün zekâlı ve üstün yetenekli öğrencilerin haftalık ortalama kaç sayfa okumaktadır?
- Üstün zekâlı ve üstün yetenekli öğrenciler hangi türde kitapları tercih etmektedir?
- Üstün zekâlı ve üstün yetenekli öğrenciler hangi konularda kitapları okumaktan hoşlanmaktadır?
- Üstün zekâlı ve üstün yetenekli öğrencilerin evlerinde kitaplık bulunmakta mıdır?
- Üstün zekâlı ve üstün yetenekli öğrenciler ne sıklıkla gazete okumaktadır?
- Üstün zekâlı ve üstün yetenekli öğrencilerin dergi aboneliği bulunmakta mıdır?
- Üstün zekâlı ve üstün yetenekli öğrenciler okul kütüphanelerini kullanmakta mıdır?
- Üstün zekâlı ve üstün yetenekli öğrenciler halk kütüphanelerini kullanmakta mıdır?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu araştırma tarama modelinde bir araştırma olarak düzenlenmiştir. Yani araştırmada üstün zekâlı ve üstün yetenekli ortaokul öğrencilerinin okuma ilgileri ve okuma alışkanlıkları araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla belirlenmeye çalışılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın çalışma evrenini Bartın ilinde öğrenim gören, üstün zekâlı ve üstün yetenekli olarak tanımlanmış ortaokul öğrencileri oluşturmuştur. Örneklem ise rasgele örnekleme yoluyla bu evrenden seçilen 50 ortaokul öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmada yer alacak öğrencilerin cinsiyetlerine ve sınıf seviyelerine göre dağılımı Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1.

Üstün Zekâlı ve Üstün Yetenekli Ortaokul Öğrencilerinin Sınıf ve Cinsiyet Dağılımı

Cinsiyet	Sınıf Seviyesi			
	5.Sınıf	6.sınıf	7.Sınıf	8.Sınıf
Kız	10	8	5	5
Erkek	6	4	8	4
Toplam	16	12	13	9

Araştırmaya üstün zekâlı ve üstün yetenekli 50 ortaokul öğrencisi katılmıştır. Bu öğrencilerden %44’ü (22 öğrenci) erkek öğrenciyken, %56’sı da (28 öğrenci) kız öğrencidir. Araştırmadaki öğrencilerin %32’si (16 öğrenci) 5. sınıfta öğrenim görürken, %24’ü (12 öğrenci) 6. sınıfta, % 26’sı (13 öğrenci) 7. sınıfta, %18’i (9 öğrenci) 8. sınıfta öğrenim görmektedir. Araştırmada kız öğrencilerin sayısı erkek öğrencilerin sayısına göre % 12 daha fazlayken, öğrencilerin sınıf seviyesine göre dağılımında öğrenci sayısı büyükten küçüğe doğru 5.sınıf, 7.sınıf, 6.sınıf ve 8.sınıf şeklindedir.

Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından hazırlanan “Okuma İlgisi ve Okuma Alışkanlığı Bilgi Formu” kullanılmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerde betimsel istatistik teknikleri kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu yarımıyla araştırmacı ve her bir öğrenci arasında yapılan görüşme ile tüm sorulara cevaplar alınmıştır. Tüm araştırma sorularına ait veriler frekans ve yüzde verilerek sunulmuştur.

BULGULAR

Bu bölümde üstün zekâlı ve üstün yetenekli ortaokul öğrencilerinin haftalık kaç sayfa kitap okudukları, hangi türde kitaplar okudukları, hangi konuları içeren kitaplar okudukları, gazete okuma durumları, evlerinde kitaplıkları bulunma durumları ve dergiye abonelik durumları tablolar ile açıklanarak belirlenmeye çalışılmıştır.

Tablo 2.

Üstün Zekâlı ve Üstün Yetenekli Ortaokul Öğrencilerinin Haftalık Okudukları Sayfa Sayısı

Sayfa Sayısı	F	%
Hiç okumuyorum	1	2
1-50 sayfa	26	52
51-100 sayfa	17	34
101 sayfa ve üzeri	6	12
Toplam	50	100

Tabloya göre üstün zekâlı ve üstün yetenekli ortaokul öğrencilerinin dört seçeneğe göre haftalık okuduğu kitap sayfa sayısı belirlenmeye çalışılmıştır. Üstün zekâlı ve üstün yetenekli öğrencilerin %2'si hiç kitap okumadığını belirtirken sadece 1 öğrenci bu cevabı vermiştir. Öğrencilerin %52'si (26 öğrenci) haftalık 1-50 sayfa arası kitap okuduğunu belirtmiş, %34'ü (17 öğrenci) 51-100 sayfa arası kitap okuduğunu belirtmiş, %12'si (6 öğrenci) haftalık olarak 101 sayfa ve üzeri miktarda kitap okuduğunu belirtmiştir. Buna göre hiç kitap okumayan 1 öğrencinin dışındaki 49 öğrenciyi değerlendirecek olursak sıralama büyükten küçüğe doğru sayfa sayısı artışına göre gitmiştir.

Tablo 3.*Üstün Zekâlı ve Üstün Yetenekli Ortaokul Öğrencilerinin Okudukları Kitapların Türleri*

Kitabın Türü	F	%
Hikâye	4	8
Roman	32	64
Şiir	1	2
Bilimsel	13	26
Toplam	50	100

Tabloya göre üstün zekâlı ve üstün yetenekli ortaokul öğrencilerinin okudukları kitap türleri sıralanmıştır. Üstün zekâlı ve üstün yetenekli öğrencilerin en çok okudukları kitap türü roman (%64 – 32 öğrenci) olurken, bilimsel kitaplar (%26 – 13 öğrenci) ve hikâye kitapları (%8 – 4 öğrenci) onu takip etmiştir. Öğrencilerin verilen seçeneklerde en az okudukları kitap türü şiir kitabı olmuştur. Yalnızda 1 öğrenci şiir kitabı okuduğunu belirtmiştir.

Tablo 4.*Üstün Zekâlı ve Üstün Yetenekli Ortaokul Öğrencilerinin Okudukları Kitapların Konuları*

Kitabın Konusu	F	%
Bilim Kurgu	18	12
Mitler ve Efsane	15	10
Bilim ve İcat	15	10
Gizem ve Esrarengiz	13	8.66
Gerilim	12	8
Bilgisayar	9	6
Spor	9	6
Macera	9	6
Tarih	8	5.33
Hayvanlar ve Doğa	8	5.33
Gezi	6	4
Mizah	6	4
Hobi ve Maket	5	3.33
Müzik	4	2.66
Suç ve Hukuk	3	2
Romantik	3	2
Tiyatro	2	1.33
Şiir	2	1.33
Din	1	0.66
Gezi	1	0.66
Magazin	1	0.66
Toplam	150	100

Araştırmada 50 üstün zekâlı ve üstün yetenekli ortaokul öğrencisine hangi konuları içeren kitapları okudukları sorulmuştur. Görüşmede öğrencilerin bu konulardan üç tanesini seçmeleri istenmiştir. Öğrencilere belirlenen kitap konularından 23 konu sunulmuş ve bu seçeneklerden 2 tanesi hiç işaretlenmediği için araştırma kapsamının dışında bırakılmıştır.

Araştırmada üstün zekâlı ve üstün yetenekli ortaokul öğrencilerinin verdikleri cevaplara göre; bilim kurgu kitapları %12, mitler ve efsane kitapları % 10, bilim ve icat kitapları %10, gizem ve esrarengiz kitapları %8.66 ve gerilim kitapları %8 ile sıralanmıştır. Toplam 21 kategoride kitap konuları yüzdelerine göre sıralanmıştır.

Tablo 5.

Üstün Zekâlı ve Üstün Yetenekli Ortaokul Öğrencilerinin Evlerinde Kitaplık Olup Olmama Durumu

Kitaplık	F	%
Var	46	92

Yok	4	8
Toplam	50	100

Tabloya göre üstün zekâlı ve üstün yetenekli ortaokul öğrencilerinin evlerinde kitaplık olup olmama durumu ele alınmıştır. Tabloda da görüldüğü gibi öğrencilerin çok büyük bir kısmının evinde kitaplık bulunduğu görülmektedir. Araştırmada yer alan 50 öğrenciden 46 tanesinin evinde kitaplık yer alırken (%92), 4 tanesinin (%8) evinde kitaplık yer almamaktadır. Üstün zekâlı ve üstün yetenekli öğrencilerin yüksek yüzdeli şekilde evlerinde kitaplık bulunduğu göze çarpmaktadır.

Tablo 6.

Üstün Zekâlı ve Üstün Yetenekli Ortaokul Öğrencilerinin Gazete Okuma Sıklığı

Gazete Okuma	F	%
Her gün	9	18
Birkaç günde bir	32	64
Haftada bir	6	12
Nadiren	3	6
Toplam	50	100

Tabloya göre üstün zekâlı ve üstün yetenekli ortaokul öğrencilerinin gazete okuma sıklık seviyeleri belirlenmiştir. Öğrencilerin %64'ü (32 öğrenci) birkaç günde bir gazete okuduğunu, %18'i (9 öğrenci) her gün gazete okuduğunu, % 12'si (6 öğrenci) haftada bir gazete okuduğunu, %6'sı ise (3 öğrenci) nadiren gazete okuduğunu belirtmiştir. Bu sonuçlara göre her gün ve birkaç günde bir gazete okuyanlar göz önüne alındığında öğrencilerin %82'si (41 öğrenci) gazete okuma alışkanlığına sahiptir.

Tablo 7.

Üstün Zekâlı ve Üstün Yetenekli Ortaokul Öğrencilerinin Dergi Aboneliği Durumu

Dergi Aboneliği	F	%
Var	34	68
Yok	16	32
Toplam	50	100

Tablo 7'ye göre; üstün zekâlı ve üstün yetenekli ortaokul öğrencilerinin %68'i bir gazete aboneliğine sahiptir. Öğrencilerin %32'si dergi aboneliğine sahip değildir. Dergi aboneliğine sahip olan öğrenci sayısı aboneliği olmayan öğrencilere göre daha fazla yapılan görüşme formu doldurulurken yapılan görüşmelerde öğrencilerin

birçoğunun bilimsel dergilere (Bilim Teknik, Bilim Çocuk vb.) abone olduğu görülmüştür.

Tablo 8.

Üstün Zekâlı ve Üstün Yetenekli Ortaokul Öğrencilerinin Okul Kütüphanesi Kullanma Durumu

Okul Kütüphanesi Kullanımı	F	%
Evet	45	90
Hayır	5	10
Toplam	50	100

Tablo 8'e göre üstün zekâlı ve üstün yetenekli ortaokul öğrencilerinin okul kütüphanesini kullanıp kullanmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Öğrencilere düzenli bir şekilde okullarında bulunan kütüphaneyi kullanıp kullanmadıkları sorulmuş, öğrencilerin %90'ı yani 45 öğrenci okul kütüphanesinden düzenli bir şekilde yararlandığını belirtmiştir. Öğrencilerin %10'u de okul kütüphanesini çok nadir kullandığını belirtmiştir.

Tablo 9.

Üstün Zekâlı ve Üstün Yetenekli Ortaokul Öğrencilerinin Halk Kütüphanesi Kullanma Durumu

Halk Kütüphanesi Kullanımı	F	%
Evet	32	64
Hayır	18	36
Toplam	50	100

Tablo 9'a göre üstün zekâlı ve üstün yetenekli ortaokul öğrencilerinin Bartın'da bulunan halk kütüphanesini kullanıp kullanmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Daha önce halk kütüphanesinden yararlanan öğrenciler tüm öğrencilerin %68'isi oluştururken, öğrencilerin %32'si halk kütüphanesini kullanmadığını belirtmiştir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu çalışmada, üstün zekâlı ve üstün yetenekli ortaokul öğrencilerinin okuma ilgileri ve okuma alışkanlıkları yarı yapılandırılmış görüşme formu ile belirlenmeye çalışılmıştır. Sonuçlara bakacak olursak eğer:

- Çalışmamızda yer alan üstün zekâlı ve üstün yetenekli ortaokul öğrencileri haftalık olarak en az 50 sayfa kitap okuduğunu belirtmiştir. Bu öğrencilerin sadece %2'si kitap okumadığı cevabını verirken %52'si 1-50 sayfa, %34'ü 51-100 sayfa, %12'si ise 101 sayfa üzeri kitap okuduğunu belirtmiştir. Oğurlu'nun (2014) yapmış olduğu çalışmada da sonuçlar bu çalışma ile paralel çıkmıştır. Üstün zekâlı ve üstün yetenekli ortaokul öğrencileri haftalık olarak en az 1-25 sayfa arası kitap okumakta, çoğunluğu da haftalık 1-100 sayfa arası kitap okumaktadır.
- Üstün zekâlı ve üstün yetenekli ortaokul öğrencilerinin hangi türde kitapları okumayı daha çok tercih ettiği belirlenmeye çalışılmıştır. Bu çalışmada hikâye ve roman kitapları ayrı kategorilendirilse de bundan önce yapılan bazı çalışmada hikâye ve roman bir arada roman başlığı altında ele alınmıştır. Çalışmada; üstün zekâlı ve üstün yetenekli ortaokul öğrencilerinin %64'ü roman, %8'i hikâye, %26'sı bilimsel kitaplar ve %2'si şiir kitaplarını tercih ettiğini belirtmiştir. Oğurlu'nun (2014) yapmış olduğu çalışmada romanın tercih edilme oranı %85'tir fakat Oğurlu'nun yapmış olduğu kategorilendirmede hikâye seçeneği verilmediğinden muhtemel olarak hikâye kitapları da bu kısma dâhil edilmiştir. Bu şekilde değerlendirildiğinde bu çalışmada da hikâye ve roman kitapları bir arada değerlendirildiğinde öğrencilerin %72'si bu türde okuduğunu belirtmiştir. Battalbaş'ın (2013) çalışmasında da roman okuyan öğrenciler tüm öğrencilerin %63,2'sini oluşturmaktadır. Battalbaş'ın lisede öğrenim gören tanılanmamış normal öğrencilerle yapmış olduğu çalışmada şiir kitaplarını okuduğunu belirten öğrenciler %7,3 iken bu çalışmada üstün zekâlı ve üstün yetenekli ortaokul öğrencilerinin %2'si şiir kitabı okuduğunu belirtmiştir. Balcı'nın (2009) ortaokul 8. sınıf öğrencileriyle yapmış olduğu çalışmada da tanılanmamış normal zekâyaya sahip bu öğrencilerin %75'i roman ve hikâye türünde kitapları tercih ettiğini belirtmiştir. Deniz'in (2015) yapmış olduğu çalışmada ise öğrencilerin %49,2'si romanı, %38,8'si hikâye türünde kitapları tercih ettiğini belirtmiştir. Birlikte değerlendirildiğinde bu çalışmada öğrencilerin %88'i hikâye ve roman kitabı tercih etmektedir. Normal zekâyaya sahip ve üstün zekâyaya sahip öğrenciler bir arada değerlendirildiğinde zekâ faktörünün seçilen kitap türünde çok fazla etkili olmadığı görülmüştür. Sadece diğer sınıflamalarda bilimsel kitap seçeneğinin yer almaması nedeniyle o seçenek diğer çalışmalarda yer almamış, üstün zekâlı ve üstün yetenekli ortaokul öğrencilerinin %26'sı bilimsel kitapları okuduğunu belirtmiştir.
- Üstün zekâlı ve üstün zekâlı ortaokul öğrencilerinin okudukları kitapların konularına göre yapmış oldukları sınıflamada öğrencilerin % 12'si bilim kurgu, %10'u mitler ve efsaneler içeren kitapları, %10'u bilim ve icatları konu edinen kitapları, %8,66'sı gizemli kitapları, %8'i de gerilim içeren

kitapları okumaktadır. Bu çalışmada üstün zekâlı ve üstün yeteneklileri en çok tercih ettiği kitap konuları; bilim kurgu, mitler ve efsane, bilim ve icat, gizem ve esrarengiz, gerilim oluşturmaktadır. Oğurlu'nun (2014) yapmış olduğu çalışmada ise sırasıyla gizem ve esrarengiz, bilim kurgu, macera, mitler ve efsaneler en çok tercih edilen konulardaki kitaplar olmuştur. Tanılanmamış normal öğrencilerle yapılan Arıcı'nın (2005) çalışmasında en çok tercih edilen konulara sahip kitaplar %37,5 ile macera kitapları olmuştur. Battalbaş'ın (2013) çalışmasında da Arıcı'ya (2005) paralel olarak öğrenciler en çok tercih ettikleri kitapların macera kitapları olduğunu belirtmiştir. Battalbaş'ın çalışmasında da macera kitaplarının oranı %46'dır. Balcı'nın (2009) çalışmasında en çok tercih edilen kitapların konuları mizah, kahramanlık ve duygusal kitaplar olmuştur. Deniz'in (2015) çalışmasında en çok macera ve aşk kitaplarının tercih edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Arı ve Demir'in (2013) çalışmasında da üniversite öğrencilerinin aşk, macera ve bilim kurgu kitaplarını diğer kitaplara göre daha fazla tercih ettikleri belirtilmiştir. Her çalışmada farklı konulara sahip kitapların daha çok tercih edildiği sonuçlarına ulaşılsa da her bilgi formunda farklı kitap konuları verildiğinden çok benzer ve sağlıklı sonuçların ortaya çıkmaması da olası görülebilir. Özellikle öğrencilerin zekâsı, yeteneği ve öğrencilerin ortaokul, lise, üniversite olarak farklı kademelerde öğrenim görmesi öğrencilerin seçtikleri kitap konularında farklılıklar ortaya koymaktadır.

- Bu çalışmaya göre, üstün zekâlı ve üstün yetenekli ortaokul öğrencilerinin %92'sinin evinde kitaplığı bulunmaktadır. Arıcı'nın (2005) çalışmasına katılan öğrencilerin %75,5'inin evinde kitaplık bulunduğu belirtilirken, Battalbaş'ın (2013) çalışmasında öğrencilerin %76,6'sı evlerinde kitaplık bulunduğunu belirtmiştir. Balcı'nın çalışmasında da öğrencilerin %70'i, Suna'nın (2006) çalışmasında çalışmada yer alanların %69,2'si evlerinde kitaplık olduğunu belirtmiştir. Normal zekâyâ sahip bireylerle yapılan çalışmalarda evde kitaplık bulunma oranı %69,2 - %76,6 arasında değişmekteyken üstün zekâlı ve üstün yetenekli ortaokul öğrencilerinde bu oran %92'dir ve belirgin biçimde yüksektir.
- Üstün zekâlı ve üstün yetenekli ortaokul öğrencilerinin gazete okuma sıklığının belirlenmeye çalışıldığı maddede öğrencilerin %18'i her gün, %64'ü birkaç günde bir, %12'si haftada bir, %6'sı ile nadiren gazete okuduğu sonucuna ulaşılmıştır. Suna'nın (2006) çalışmasında öğrencilerin evlerine düzenli olarak alınma durumu; %16,9 yüksek seviyede, %64,7 orta seviyede ve %18,4 düşük seviyede çıkmıştır. Yüksek seviye olarak düzenli gazete alma kavramı eşlenirse ve orta seviye de birkaç günde bir ile eşlendiğinde bu çalışma ile Suna'nın (2006) çalışmasının hemen hemen aynı sonuçlara ulaştığı görülmektedir. Balcı'nın (2009) çalışmasında; öğrencilerin

%20,5', her gün, %33,3'ü hafta sonları, %32,6'sı haftada birkaç gün gazete okuduğunu %11,8'i ise gazete okumadığını belirtmiştir. Kurulgan ve Çekerol'un (2008) üniversite öğrenciler üzerinde yapmış olduğu çalışmada ise öğrencilerin %23'ü her gün, %68'i ara sıra, %9'u ise hiç gazete takip etmediğini belirtmiştir. Deniz'in (2015) çalışmasında öğrencilerin %25'i gazete okumadığını belirtirken geri kalan kısım da çeşitli konulara ulaşabilmek için gazeteye başvurduğunu belirtmiştir. Battalbaş'ın (2013) çalışmasında ise öğrencilerin evlerine gazete alınıp alınmadığının sorulduğu maddede öğrencilerin %89,9'u evlerine gazete alındığını belirtmiştir.

- Üstün zekâlı ve üstün yetenekli ortaokul öğrencilerinin %68'inin dergi aboneliği vardır ve düzenli şekilde dergileri takip etmektedirler. Görüşme formu doldurulurken öğrencilerden bir kısmı dergilerden nadiren yararlandıklarını belirtmiş fakat bu düzenli olmadığı için hayır seçeneğini işaretlemişlerdir. Hemen hemen tüm üstün zekâlı ve üstün yetenekli öğrenciler dergileri nadiren de olsa takip ettiğini belirtse de bunu düzenli bir şekilde yapanların oranı %68'de kalmıştır. Arıcı'nın (2005) çalışmasında dergileri takip eden öğrencilerin oranı %66, Balcı'nın (2009) ortaokul 8.sınıf öğrencileri üzerinde yapmış olduğu çalışmada ise öğrencilerin %20,5'i dergi okuduklarını belirtmiştir. Bu çalışmanın sonuçları, Arıcı'nın (2005) çalışmasıyla da paralellik göstermektedir.
- Bu çalışmaya göre üstün zekâlı ve üstün yetenekli ortaokul öğrencilerinin %90'ının okul kütüphanelerini düzenli olarak kullandığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin %10'u okullarında kütüphaneyi çok aktif olarak kullanmadığını belirtirken, kütüphaneyi kullanan öğrenciler okul kütüphanelerini kullanma sebeplerinin popüler yayınları aramak ve performans ödevlerini yapmak olduğunu belirtmişlerdir. Arıcı'nın (2005) çalışmasında tanılanmamış ortaokul öğrencilerinin %75,3'ü okul kütüphanesini kullandığını belirtirken, Deniz'in (2015) çalışmasında da öğrencilerin %58,9'u okul kütüphanesini kullandığını belirtmiştir. Tanılanmamış ve normal zekâya sahip olduğunu varsaydığımız ortaokul öğrenciler üzerinde yapılmış çalışmalara göre üstün zekâlı ve üstün yetenekli öğrenciler belirgin seviyede okul kütüphanesini etkin kullanmaktadır.
- Araştırmada, öğrencilere Bartın'da yer alan halk kütüphanesini kullanıp kullanmadıkları sorulmuştur. Öğrencilerin %64'ü "evet" cevabını verirken %36'sı "hayır" cevabını vermiştir. Üstün zekâlı ve üstün yetenekli ortaokul öğrencilerinde halk kütüphanelerini kullanma oranı da yüksek çıkarken bu oran Arıcı'nın (2005) çalışmasında %55,9, Balcı'nın (2009) çalışmasında %50,5, Deniz'in (2015) çalışmasında da %50,3'tür. Tanılanmamış ve normal zekâya sahip öğrenciler üzerinde yapılmış ve yaklaşık 10 yıllık bir süre farkı bulunan üç çalışmada da yaklaşık değerler ortaya çıkarken, üstün

zekâlı ve üstün yetenekli bireylerin normal akranlarına göre daha fazla halk kütüphanelerini kullandığı belirlenmiştir.

ÖNERİLER

Üstün zekâlı ve üstün yetenekli ortaokul öğrencilerinin okuma ilgi ve alışkanlıklarını ortaya koymak için yapılan bu çalışmanın yanı sıra daha kapsamlı ve farklı konularda çalışmalar yapılabilir. Zekâ testleri ile tanılması yapılmamış normal zekâyâ sahip öğrenciler üzerine uzun yıllardır birçok eser verilirken üstün zekâlı ve üstün yetenekli öğrenciler üzerine çok az eser verilmiştir. O yüzden aşağıdaki konularda da çalışmalar yapılması önerilebilir;

- Üstün zekâlı ve üstün yetenekli ortaokul öğrencilerine özel olarak hazırlanan bir “Okuma İlgisi Ölçeği” ile çok daha veriye ulaşılabilecek bir çalışma yapılabilir.
- Bu çalışma 50 öğrenci ile bir ili kapsayacak şekilde yapılmıştır. Ülkemizde son yıllarda üstün zekâlı ve üstün yetenekli öğrencilere yapılan yatırımların da artmasıyla hemen hemen her ilde en az bir Bilim ve Sanat Merkezi açılmıştır. Bu yüzden çalışmanın daha kapsamlı olması ve daha güvenilir sonuçlar vermesi için daha farklı bölgelerden daha fazla sayıda öğrenciye yapılması gerekmektedir. Bu tür bir çalışma yapılabilir.
- Üstün zekâlı ve üstün yetenekli öğrencilerin okumaya yönelik ilgi seviyeleri ölçek yardımıyla belirlendikten sonra onların ilgilerini artıracak etkinlikler belirlenebilir. Onların kitabı hayatlarının bir parçası yapabilmelerinin yolunun belirlenmeye çalışılacağı bir çalışma yapılabilir.

Kaynaklar

- Akaydın, Ş., Çeçen, M. A. (2015). Okuma Becerisiyle İlgili Makaleler Üzerine Bir İçerik Analizi, *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 178, 183-196.
- Akyol, H. (2005). *Türkçe İlkokuma Yazma Öğretimi*. 4. Baskı, PegemA Yayıncılık, Ankara.
- Arı, E., Demir, M. K. (2013). İlköğretim Bölümü Öğretmen Adaylarının Kitap Okuma Alışkanlıklarının Değerlendirilmesi, *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(1), 116-128.
- Arı, A. F. (2005). *İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Okuma Durumları (Beceri – İlgi – Alışkanlık – Eğilim)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Aslantürk, E. (2008). *Sınıf Öğretmenlerinin ve Sınıf Öğretmeni Adaylarının Okuma İlgi ve Alışkanlıklarının Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Balcı, A. (2009). *İlköğretim 8.Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlık ve İlgileri Üzerine Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Battalbaş, S. (2013). *Lise Öğrencilerinin Okuma İlgisi ve Alışkanlığını Etkileyen Etmenler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Bildiren, A. (2011). *Üstün Yetenekli Çocuklar*. İstanbul: Doğan Kitap.
- Dağlıoğlu, E. (2002). *Anaokuluna Devam Eden Beş-Altı Yaş Grubu Çocuklar Arasından Matematik Alanında Üstün Yetenekli Olanların Belirlenmesi*, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Ev Ekonomisi Yüksek Okulu Yayınları.
- Deniz, E. (2015). Ortaokul Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlıkları, *Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları*, 3(2), 46-64.
- Dökmen, Ü. (1994). *Okuma Becerisi, İlgisi ve Alışkanlığı Üzerine Psikososyal Bir Araştırma*. İstanbul: MEB Yayınları.
- Gagne, F. (2003). Transforming Gifts into Talents: The DMGT as a Developmental Theory. In N. Colangelo & G. A.
- Gülyüz, H. (2002). *Yaratıcı Çocuk Edebiyatı*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Güneş, F. (2007). *Türkçe Öğretimi ve Zihinsel Yapılandırma*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- İskender, H. (2013). *Türkçe Öğretmenlerinin Okuma İlgileri ve Öğrencilere Okuma Alışkanlığı Kazandırmaya Yönelik Etkinlikleri Üzerine Bir Araştırma (Trabzon İli Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Karadağ, R. (2014). Okuma İlgisi, Tutumları ve Alışkanlığı Konusunda Yapılmış Çalışmaların Lisansüstü Tezlere Dayalı Analizi: YÖK ve ProQuest Veri Tabanları Örnekleme, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35, 1-17.
- Kurulgan, M., Çekerol, G. S. (2008). Öğrencilerin Okuma ve Kütüphane Kullanma Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 237-258.
- Oğurlu, Ü. (2014). Üstün Zekâlı ve Yetenekli Öğrencilerin Okuma İlgisi, Tutumu ve Eleştirel Okuma Becerileri, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 15(2), 29-41.
- Özsoy, Y. (2015). *Özel Yetenekli (Üstün Zekâlı ve Yetenekli) Ortaokul Öğrencilerinde Yazma Kaygısı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Renzulli, J. S. (1986). *The Treering Conception of Giftedness: A Developmental Model for Creative Productivity*. Conception of Giftedness. Press Syndicate of the University of Cambridge, Cambridge.
- Sarar Kuzu, T. (2006). *Ülkemizde çocuk ve gençlerin okuma kültürü edinme sürecindeki temel sorunlar*. 2. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara.
- Sever, S. (2004). *Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Suna, Ç. (2006). *İlköğretim Öğrencilerinin Okuma İlgisi ve Alışkanlıklarının Analitik Olarak İncelenmesi ve Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Yılmaz, B. (1990). *Okuma Alışkanlığı ve Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütüphanecilik Ana Bilim Dalı.

- Yılmaz, B. (1993). *Okuma Alışkanlığında Halk Kütüphanelerinin Rolü*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Yılmaz, B. (2012). *Okuma Alışkanlığının Okul Başarısına Etkisi: Ankara Keçiören Atapark İlköğretim Okulu Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. (Prof.Dr. K. Gülbün Baydur'a Armağan)*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi.
- WEB1. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts (Erişim Tarihi: 15.01.2017).
- WEB2. <https://www.merriam-webster.com/> (Erişim Tarihi: 15.01.2017).
- WEB3. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts (Erişim Tarihi: 15.01.2017).
- WEB4. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts (Erişim Tarihi: 15.01.2017).